

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 257/03-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť I. K. K., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. J. T., P., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Bardejove v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 549/99, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo I. K. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Bardejove v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 549/99 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu v Bardejove **p r i k a z u j e ,** aby v konaní sp. zn. 8 C 549/99 konal bez zbytočných prieťahov.

3. I. K. K. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Bardejove p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd v Bardejove j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi JUDr. J. T., P., vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) na účet právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti I. K. K. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júna 2003 doručená s'ťažnosť I. K. K., bytom B. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. T., P., ktorou namietal porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom v Bardejove (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 549/99.

Ústavný súd vyhodnotil podanie s'ťažovateľa z 10. júna 2003 ako s'ťažnosť podľa čl. 127 ústavy, ktorá nemala niektoré zákonom predpísané náležitosti, a preto ho 12. augusta 2003 a následne 16. októbra 2003 vyzval na ich doplnenie. S'ťažovateľ podaniami z 20. augusta 2003 a 28. októbra 2003 svoju s'ťažnosť opravil (nepresnosti v nej uvedené) a doplnil jej petit o porušenie jeho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nečinnosťou okresného súdu.

Ústavný súd 12. novembra 2003 s'ťažnosť s'ťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod

sp. zn. 8 C 549/99, prijal na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 257/03-18. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 22. januára 2004. Konštatoval, že sťažovateľ sa žalobou domáha proti Slovenskej republike – Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky náhrady škody, ktorá mu mala byť spôsobená rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Potvrdil, že v konaní okresného súdu sp. zn. 8 C 549/99 došlo k prieťahom, lebo v čase od 28. septembra 1999 do 21. októbra 2003 súd nekonal, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Napriek tomu však sťažnosť sťažovateľa navrhuje zamietnuť, pretože sťažovateľ nevyužil svoje právo na podanie sťažnosti orgánu štátnej správy súdov, čím súdu neposkytol príležitosť, aby sám odstránil prieťahy v konaní. Zdôraznil pritom, že sťažnostiam účastníkov je zo strany súdu venovaná maximálna pozornosť.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 549/99 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Žalobným návrhom zo 17. augusta 1999 sa sťažovateľ domáhal na vecne a miestne príslušnom okresnom súde voči odporcovi Slovenskej republiky – Ministerstvu

spravodlivosti Slovenskej republiky náhrady škody vo výške 14 932 Sk s príslušenstvom spôsobenej rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Okresný súd vyzval sťažovateľa 2. septembra 1999 na doplnenie žaloby o presnú špecifikáciu výšky uplatnenej škody. Sťažovateľ doručil svoje vyjadrenie okresnému súdu 28. septembra 1999.

Od 28. septembra 1999 až do 1. októbra 2003 bol okresný súd vo veci úplne nečinný.

Dňa 1. októbra 2003 okresný súd vo veci vytýčil pojednávanie na 28. január 2004. Uznesením z 21. októbra 2003 uložil odporcovi, aby sa vyjadril k žalobe, pripojil listiny a označil dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Pojednávanie stanovené na 28. január 2004 bolo odročené na neurčito, o čom boli účastníci vyrozumení. Predmetná vec tak do dnešného dňa nie je okresným súdom rozhodnutá.

Keďže sťažovateľ sa v dôsledku vyššie uvedených skutočností dlhodobo ocitá v stave právnej neistoty, listom z 24. marca 2003 podal predsedovi okresného súdu „hromadnú“ sťažnosť na prietahy v dovtedy prebiehajúcich súdnych konaniach na tomto okresnom súde. Takúto sťažnosť podal v ten istý deň aj predsedovi Krajského súdu v Prešove. Podaním sťažnosti na zbytočné prietahy v konaní (aj keď sťažovateľ v sťažnosti neoznačil konkrétne čísla konaní, súd mal možnosť zistiť, o prietahy v ktorých konaniach ide) sťažovateľ pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavnému súdu vyčerpal iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje, tak ako to vyžaduje § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na

splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 3/00, II. ÚS 813/00).

Z hľadiska prvého kritéria, či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že okresný súd prakticky počas celého trvania súdneho konania (4 roky) vo veci nevykonal meritórny úkon (pojednávanie, dokazovanie). Pretože okresný súd bol takmer po celú dobu doterajšieho súdneho konania nečinný bez toho, aby tu existovala zákonná prekážka, zložitost' veci (predmet, skutková a právna povaha sporu) nemohla mať žiadny vplyv na dĺžku konania pred okresným súdom.

Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V predmetnom prípade s'ťažovateľ ničím neprispel k predĺženiu súdneho konania.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu označených základných práv s'ťažovateľa, je správanie (postup) samotného súdu.

Na základe doterajšieho priebehu konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 8 C 549/99 ústavný súd konštatuje, že s právom na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaným v čl. 48 ods. 2 ústavy je málo zlučiteľný taký postup okresného súdu, ktorého výsledkom je, že až po štyroch rokoch od začatia konania (od 17. augusta 1999 do 1. októbra 2003) súd pristupuje k výzve žalovaného, aby sa vyjadril k žalobe, predložil dôkazy pre svoje tvrdenia, teda k výzve, ktorá svojou povahou patrí

k úkonom vykonávaným spravidla na začiatku občianskeho súdneho konania (mutatis mutandis I. ÚS 21/00, I.ÚS 33/01).

Ústavný súd preto v okolnostiach prípadu nemohol prijať argument okresného súdu o mnohopočetných podaniach sťažovateľa voči tým istým účastníkom konania tomuto súdu a o konfliktnosti jeho správania pred súdom. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v občianskom súdnom konaní sp. zn. 8 C 549/99 nepostupoval spôsobom, ktorý by viedol k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa vo veci, s ktorou sa na tento súd s dôverou o riadny výkon spravodlivosti obrátil.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako je to uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 549/99 konal bez zbytočných prietáhov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľ žiada primerané finančné zadosťučinenie, a to vo výške 100 000 Sk, pre nečinnosť okresného súdu, ktorý 4 roky vo veci nekonal, aj keď mu v tom nič nebránilo, a vo veci zatiaľ nerozhodol.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o primeranom finančnom zadosťučinení. Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie označeného práva ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti považuje za primerané vo výške 40 000 Sk. Sťažovateľom požadovanú výšku primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd považuje v okolnostiach prípadu za neprimeranú.

V.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť mu trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci á 4 270 Sk a 2 x režijný paušál á 128 Sk, celkom vo výške 8 796 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných sťažovateľom vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Právny zástupca sťažovateľa vykonal úkony právneho zastúpenia v prospech sťažovateľa v roku 2003. Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzatie a príprava vecí a podanie vo veci samej 4 270 Sk za každý úkon podľa ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. spolu 8 540 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. dvakrát 128 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2004